

Nyelvproblémák Singapore-ban, Malaysiában és San Franciscóban

A gyarmati birodalmak összeomlásával felszabadult új államok egyik központi és megoldásra váró problémája még ma is a nyelvkérdés. Sok országban valamilyen helyi nyelvnek közigazgatási, hivatalos nyelvvé való nyilvánítása könnyen belső ellentétet szülhet, megbonthatja a különböző törzsek és népcsoportok között kialakult hatalmi egyensúlyt. Éppen ezért sok volt gyarmati államban az egykori gyarmattartók nyelve, a francia vagy az angol ma is uralkodó szerepet tölt be és a nép egységét szolgálja.

Ez a helyzet a legtöbb afrikai államban. Ebből a szempontból az újonnan függetlenné vált afrikai országok két csoportra: *frankofón* (francia nyelvű) és *anglofón* (angol nyelvű) országokra oszlanak. Indiában pedig a különböző népcsoportok annyira tartanak a nyelvi s ezzel járó hatalmi egyensúly megbomlásától, hogy az angol nyelv használatának hivatalos határidejét törvényes határozattal meghosszabbították.

Hogy milyen bonyolult helyzeteket teremtett a soknyelvű államokban a hivatalos nyelv kérdése, ez Pang Cheng Liannak és Hassan Ahmadnak, a singapore-i, illetve a malaysiai helyzetet ismertető, a THE TIMES-ban közölt cikkeiből (1971. 58 245) is kiderül.

Singapore-ban 1959 óta, a Népi Akció Párt uralmának kezdetétől fogva, a kormány egyik alapvető problémája a politikai és gazdasági célokat szolgáló iskoláztatás, a tanügy megfelelő formai és tartalmi irányítása. Az elsődleges feladat természetesen a Singapore-hoz hű, soknyelvű és -kulturájú lakosság egységének létrehozása. Ezzel párhuzamosan olyan oktatási és nevelési feltételek megteremtése, amelyek biztosítani tudják az ifjúság megfelelő szakmai képzését.

Singapore-nak kétmilliónyi lakosa etnikailag, nyelvileg, kulturális és vallási tekintetben egyaránt különbözik egymástól: 76 százaléka kínai, 15 százaléka maláj, a többi pedig hindu és más nemzetiségű. Mivel a kormány figyelembe veszi valamennyi csoport érzékenységét az anyanyelv vonatkozásában, 1959-ben úgy döntött, hogy mind a három — a maláj, a kínai és a tamil — hivatalos nyelv legyen, de erre a rangra emelte az egykori közigazgatási nyelvet, az angolt is, mely nagymértékben elősegíti Singapore gazdasági kapcsolatainak fejlesztését. A szülők egy része a hazai nyelvű, nagy többsége azonban, éppen a gazdasági érdekeket tartva szem előtt, angol nyelvű iskolákba iratja gyermekeit. 1970-ben például 317 335 (62,3 százalék) angol, 162 111 (31,8 százalék) kínai és 28 340 (5,6 százalék) maláj, végül pedig 1472 (0,3 százalék) tamil nyelven tanult. A kormány nem kifogásolja, hanem támogatja az angolnak mindinkább kialakuló *lingua franca* szerepét, mert úgy véli, hogy ezzel az ország tudományos és technikai előhaladását, valamint gazdasági fejlődését mozdítja elő. Ugyanakkor azt is figyelembe veszi, hogy az anyanyelv elhanyagolása megfosztja a lakosságot saját gazdag kulturális örökségétől, vagy ahogyan ezt az egyik vezető politikus megjegyezte: „Az anyanyelv ismerete biztosítja és megőrzi számunkra szívünkhöz nőtt kultúránkat, ezzel szemben valamilyen más nyelv ismerete megkönnyíti az ország hathatós kapcsolatait nemzetközi szinten.” E kettős cél érdekében valóságos állampolitika lett a lakosságot két-, sőt háromnyelvűsége ösztönözni.

A második nyelv tanítása az iskolákban egyelőre nem járt a várt eredménnyel, ezért újabb intézkedésekre volt szükség, hogy minden tanuló anyanyelvéen kívül még legalább egy nyelvet tanuljon. Az ország két egyeteme közül az

egyiken az angol, a másikon az angol és a kínai az előadási nyelv. A kétnyelvűség — állapítja meg a cikk — ma a „singapore-i nemzet“ egységének egyik fontos, általánosan elfogadott alapelve lett.

Egészen más tendencia érvényesül Malaysiában. Itt a csaknem egy évszázadig tartó angol uralom nyelvi, kulturális és gazdasági korlátokat emelt a lakosság különböző csoportjai közé. A sok nyelv közül a függetlenség elnyerése után, történeti és gazdasági megfontolásokból, a maláj lett a hivatalos. Ez a nyelv már a múltban is az összekötő, a közös nyelv szerepét töltötte be, és Délkelet-Ázsiában több mint 130 millió ember beszéli. Ez Indonézia hivatalos nyelve is.

A brit uralom idején a közigazgatás nyelve az angol volt, de a maláj is hivatalos nyelvnek számított. A gyarmati uralom természetszerűen az angol támogatását tartotta feladatának, ami a maláj nyelv szókincsének elsovadásához és fejletlenségéhez vezetett. Még a függetlenségért folytatott harc idején, vagyis 1957 előtt, a különböző politikai csoportok megegyeztek a nyelvkérdésben is. Elfogadták, hogy az ország hivatalos nyelve a maláj lesz, de az angol a függetlenség kikialtása után még tíz évig megtartja hivatalos jellegét. Továbbá, hogy a maláj mellett a többi nyelv, főként a kínai és a tamil használata is fennmarad. A függetlenség elnyerése után e megállapodást az ország alkotmánya is szentesítette.

Az új helyzetben — jegyzi meg a cikkíró — szinte nemzeti feladat lett a maláj nyelv megfelelő fejlesztése, hogy mind közigazgatási, mind politikai és tudományos szempontból betölthesse a hivatalos nyelv szerepét. Ennek a célnak az érdekében külön intézetet létesítettek, az ún. *Dewan Bahasa dan Pustakát* (Nyelvi és irodalmi ügynökség), azzal a kimondott céllal, hogy „fejlessze és gazdagítsa a nemzeti nyelvet és azon könyveket jelentessen meg“. Az új intézet különböző szakbizottságokat alakított a megfelelő kifejezések és terminusok kidolgozására. A bizottságok főmódszere a szókölcsonzés. Elsősorban az angol szak- és tudományos kifejezéseket igyekeztek meghonosítani, ám ugyanakkor a maláj szavak jelentésének bővítésével is nagymértékben gazdagították a nyelv szókincsét, amely ma már meghaladja a százezer szót. E gyors és hathatós nyelvművelés természetesen sok vitát váltott ki, és különböző irányzatok keletkeztek. Az „új szavaknak“ azonban több mint fele régi, az „új“ jelzőt csak azért kapták, mert bizonyos szakjelentéssel gazdagodtak. A tudomány és a technika terén a legkönnyebben az angol kölcsönszavak honosodtak meg, ami érthető is, hiszen a lakosság jó része az angol nyelvet is beszéli.

A nyelvművelésnél nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy Indonézia hivatalos nyelve a gazdagabb, finomabb és árnyaltabb indonéziai-maláj. Éppen ezért az a lehetőség is felmerült, hogy a technika és a tudomány szókincsét elsősorban ebből kölcsönözzék. Ez a kísérlet azonban nem járt sikerrel, mert az indonéziai-maláj éppen ezeken a területeken a holland nyelvből kölcsönözt a legtöbbet. Emiatt könnyebb volt a szükséges szavakat az angolból átvenni. Az ilyen és hasonló eltérések ellenére mindkét országban egyre inkább érvényesül az a törekvés, hogy az alapjában véve azonos hivatalos nyelvek kétirányú fejlődését közös nevezőre hozzák, mert ezzel leginkább elősegítik a két ország gazdasági és kulturális kapcsolatainak erősödését és fejlesztését.

A nyelvkérdés napirendre került, az iskolakezdéssel kapcsolatosan az Egyesült Államokban is, különösen San Franciscóban — írja Michael Seapman a THE TIMES idei 58 264. számában: Az iskolai szegregáció megszüntetése óta a vegyes lakosságú vidékeken gyakran autóbuszokon szállítják a gyermekeket távolabbi iskolákba, hogy „a faji egyensúly“ megmaradjon.

Augusztus végén San Franciscóban a kínai lakosság hevesen tiltakozott az ilyen eljárások ellen, főérvül azt hozva fel, hogy gyermekeik elveszítik „kínai mivoltukat“, ha távol, a kínai negyeden kívül járnak iskolába. Amikor tiltakozásuk nem járt sikerrel, bejelentették, hogy bojkottálják az iskolát. San Franciscóban 48 ezer elemiiskola-köteles gyermek közül mintegy 6500 kínai. A kínai szülők attól tartanak, hogy az autóbuszon való hosszadalmas utazás miatt gyermekeiknek nem marad idejük arra, hogy a rendes iskolák mellett a kínai iskolákat is látogassák. Náluk ugyanis az a hagyomány alakult ki, hogy saját költségükön kínai iskolákat is fenntartanak, amelyekben gyermekeik a kínai műveltséget, nyelvet és történelmet sajátítják el.

Sz. E.

A TERMELŐERŐK ÉSSZERŰ TERÜLETI ELOSZTÁSA

(*Viața economică*, 1971. 414.)

A termelőerők területi elosztásának politikai meghatározásakor hazánk konkrét helyzetéből, a különböző adminisztratív-területi egységek fejlettségi és ellátottsági színvonalából, valamint a nemzetgazdaság fejlesztésének követelményeiből kellett kiindulni — közli M. Ciopnea tanulmányának bevezetőjében. Másrészt figyelembe kellett venni, hogy a megyék között fejlettségük szempontjából nagy aránytalanságok vannak. Szemlélteti ezt az a tény is, hogy az ipar jobbra București-ben, Brassóban, Ploiești-en, Aradon, Temesváron, Resicán, Nagyszebenben és még néhány ipari központban tömörült. Továbbá nem volt szabad szem előtt téveszteni, hogy az ország minden megyéjében van munkaerőforrás, jelentős mezőgazdasági és erdészeti alap, általában talajkincs és a fejlődést elősegítő más kedvező gazdasági és természeti feltétel.

A szerző hangsúlyozza, hogy a szocialista építés gyakorlata bizonyítja: a múltból örökölt aránytalanságok felszámolása és a helyes területi arányok kialakítása eléggé hosszas történelmi folyamat. Ezért az iparfejlesztés gyorsabb ütemét elősegítő feltételek megteremtése végett államunk jelentős anyagi eszközököt irányított a kevésbé fejlett megyékbe. Így a széles körű geológiai kutatások, az országos elektro-energetikai rendszer létrehozása és a földgáz szállító fővezetékek kiterjedt hálózatának kiépítése révén az energetikai és nyersanyagbázis számottevően kiszélesedett az összes megyékben. A szállítási és távközlési hálózat fejlesztésével létrejöttek a megyék és városok közötti gazdasági kapcsolatok kedvező alakulásának előfeltételei. E gondolatokban a szerző leszögezi, hogy a termelőerők ésszerű területi elosztásának fő politikai eszközei az ötéves és a hosszabb lejáratú távlati tervek.

Az ipari létesítmények telepítésekor a minél nagyobb gazdasági hatékonyság számos tényezőjét, valamint az iparosítás politikai-társadalmi kritériumait vesszük figyelembe, oly módon, hogy a gazdasági szempontok összhangba kerüljenek a kevésbé fejlett megyék fejlesztésének követelményével. A telepítés helyi kijelölésének egyik fontos kritériuma: az alkalmazottak szükséges többletének bizto-

sítása, a meglévő munkaerő ésszerű felhasználása, a letelepedett lakosság elvándorlásának és a munkahelyre való mindennapi utazgatásoknak normális arányokra való korlátozása. E tekintetben nem szabad megfeledkezni arról, hogy a más megyékből érkező munkaerő többletkiadásokkal jár (lakás, társadalmi-kulturális létesítmények, szolgáltatási egységek építése, szállítási költségek).

A szerző kifejti, hogy az elmaradott megyék fejlesztésének legfontosabb útja ipari potenciáljuk növelése, új ipari objektumok létesítése, a meglévők új részlegekkel történő bővítése. E megyékben a munkaerőforráson kívül más kedvező feltételek is vannak: felhasználatlan víztartalékok, nyersanyagforrások, valamilyen lakásalapok, szolgáltatási egységek, jó közlekedési csatlakozások, építkezésre alkalmas területek és általában kedvező biológiai környezet.

Az 1967 decemberében tartott országos pártkonferencia határozatai nyomán már az 1968—1969-es évektől kezdődően a fejlődés gyorsabb ütemét lehetett biztosítani az elmaradottabb új megyékben. Az 1966—1970-es időszakban több mint 140 milliárd lej beruházást kapott a 16 fejletlenebb megye. Ez az összeg több mint 45%-a a nemzetgazdaság összberuházásainak. Ennek alapján jelentős számú ipari létesítmény épülhetett a gyengébben fejlett megyékben, illetve városokban (például Gyulafehérváron, Besztercén, Botoșani-ban, Buzăuban, Sepsiszentgyörgyön, Tîrgovișteban, Tîrgu-Jiuban, Slobozián, Zilahon, Alexandrián, Vaslui-ban és egyebütt). Említésre méltó, hogy azoknak a megyéknek a száma, amelyekben a nem mezőgazdaságban foglalkoztatott aktív népesség aránya meghaladta a 40%-ot, az 1966. évi 16-ról 1970-ben 27-re emelkedett. Jellemző továbbá az is, hogy az ország városi lakosságának körülbelül háromnegyede 20 ezernél több lakosú városokban él, kedvező kényelmi és civilizatorikus körülmények között.

Az 1971—1975-ös időszakra szóló ötéves terv előirányzatai szerint az évi fejlődési ütem 20%-os lesz Beszterce-Naszód, Mehedinți, Olt, Szilágy, Teleorman, Tulcea, Vaslui, Vilcea és Dimbovița megyében, Argeș, Buzău, Constanța, Gorj, Harghita és Iași megyében pedig 15—20%-os.

HAUSER ARNOLD A MA MŰVÉSZETSZOCIOLÓGIÁJÁRÓL

(Nagyvilág, 1971. 9.)

„Szociális szemszögből, mai életünk alapművészete a televízió“ — állapítja meg a magyar származású művészetszociológus Hauser Arnold *A művészet és az irodalom társadalomtörténete* című, tizenhét nyelven ismert, nagyszabású munka szerzője, akit londoni otthonában keresett fel a *Nagyvilág* munkatársa. Az idézett megállapítást a világhírű tudós a művészet változott funkciójából vezeti le, amelyet ma egyre inkább mint tömegkommunikációs eszköz tölt be.

A tévé „nem homogén elemen játszó-dó művészet, mint például a festészet vagy a zene, hanem ... valamennyi ér-zéket igénybe veszi...“ Pozitív feladatának, nevezetesen, hogy tudásanyagot közvetítsen, eleget is tesz, valóban milliós közönsége van. Ebben áll veszélye is: inkább tunyává teszi, semmint serkenti a gondolkodást, kikapcsolódást nyújt, minimális morális és intellektuális erő-feszítést igényel. „A felszínen talán anti-szociálisan hangzik, amit mondok, de én úgy vélem — vallja Hauser —, hiba volna a nagy, komoly művészetet a tö-megek könnyű csemegéjének tekintenünk. A ház építését nem a tetején kezd-jük, a művészetek népszerűsítésére is csak az alaptól elindulva vállalkozhatunk. Nem felülről lefelé, hanem alulról fölfelé kell a tömegeket nevelnünk.“

Hauser a művészet társadalmi aktivi-tásának marxista elvéből indul ki. Azt vallja, hogy „egyen csak ott van, ahol társadalom van“. Ezért szerinte a művész csak azt a problémát köteles megoldani, amelyet önmagának ad föl, a ma mű-vésze pedig a dadogást, a kifejezhetet-lenné, értelmetlenné vált életet fejezi ki. Mindaddig csupán két írónak, Kafkának és Proustnak sikerült a dadogástól az igazi kifejezésig eljutnia. Leszögezi, hogy minden modern művészet alapja menckülés a szentimentalizmusból, a romantikából. A zenében például a pop meg a beat inkább klisé egyelőre, sem-

mint elementáris tömegművészet, de ér-deme, hogy egyidejűleg irányul a kétféle dekadencia, az akadémizmus és az olcsó, lapos, érzélgős „szépség“ ellen, ezért kibontakozhat belőle valami alapvetően új. Az abszurd színház mint szimptomatikus tiltakozás ugyancsak jelentős szerepet játszik az értéktelen, híg tetszetősség el-hárításában.

Három réteget különböztet meg Hauser professzor a mai művészetben — a kö-zönség rétegződésének megfelelően: a népművészetet, a tömegművészetet és a műveltek művészetét. „Amit népművé-szetnek nevezünk, az lassan-lassan mint-ha kihalna. A nép is városi tömeggé ala-kul át. A parasztság sokfelé már-már el-felejtí a népdalokat, helyükbe lépnek a slágerek, egy úgynevezett tömegművé-szet termékei, a film, a televízió, a ma-gazinok, a sajtó. Ma ezek hatják át a szellemi életet, a műveltekből is félmű-veltek lesznek.“

Hauser Arnold számos neves társához hasonlóan a Tanácsköztársaság bukása után kényszerült emigrációba. Előbb Olaszországban egészítette ki otthon szer-zett bölcsészeti tanulmányait művészet-történeti stúdiumokkal, majd a fasizmus előretörésével Ausztrián és Németorszá-gon át útja Angliába vezetett. Ma is, öt-ven év távlatából, döntőnek érzi vilá-gnézete kialakulására, egész munkásságá-ra ifjúkorának azokat az éveit, amelye-ket a Lukács György vezette *Vasárnap* Körben, Balázs Béla, Mannheim Károly társaságában, a szellemi intenzitásnak, a haladó gondolatnak abban a légkörében töltött, amely „Európát a legjobb érte-lemben képviselte“. Elfogódott emléke-zéssel írja: „... még az az átfogó Mű-vészetszociológia, amelyen dolgozom és amelyet munkásságom betetőzésének te-kintek, sem volna elképzelhető azok nél-kül az élmények nélkül, amelyekkel eb-ben a társaságban és Lukács bűvkörében gazdagodtam.“

PUBLICISZTIKA — ÍRÓI, ERKÖLCSI DOKUMENTUM

(Luceafărul, 1971. 35.)

„Azt mondani egy könyvről: publi-cisztika — nem jelent értékítéletet... Az, hogy a publicisztika irodalom vagy sem, elsősorban a szerző erején múlik, és az

időn, amely a művet elhelyezi. És ha a publicisztika nem is volna irodalom, min-denképpen írói tevékenység, nem levél-tári, hanem élet-dokumentum“ — olvas-

suk a Ștefan Bănulescu főszerkesztésében, Cezar Baltag, Fănuș Neagu és Adrian Păunescu társszerkesztésében megjelenő fővárosi irodalmi hetilap vezércikkében. A román irodalom történetében — mely ebben a tekintetben is rokon a magyar irodalommal — a legnagyobbak sosem szégyelltek közírói tevékenységüket. Eminescut e tekintetben éppúgy példaként lehet idézni, mint Nicolae Iorgát és G. Călinescut. Nicolae Balotă „kisvezéréből“ megtudjuk, hogy a jelenkorik sem adják alább, s erről egyszerre tanúskodnak Zaharia Stancu, Marin Preda, George Macovescu, Constantin Țoiu legújabb kötetei.

E gazdag termésből a *Luceafărul* szerkesztői ezúttal Marin Preda *Imposibila intoarcere* (Lehetetlen visszatérés) című cikkgyűjteményét választották ki, s olyan írókat szólaltattak meg e publicisztikai kötetrel kapcsolatban, akik a jelenkori román irodalom élgárdájához tartoznak: Marin Sorescu, Ștefan Bănulescu, Adrian Păunescu, Fănuș Neagu, Ilie Constantin, Constantin Țoiu, Al. Pîru, Sînziana Pop felsorakozása önmagáért beszél; mellettük — gondolatilag és megfogalmazásban egyaránt igényes, nagy cikkben — Méliusz József vall e könyv megjelenése alkalmából a közös gondokról. Ahogy Bănulescu írja: „Mikor egy könyv túllépi a szerző szándékait, és az emberek köréje gyűlnek, hogy visszataláljanak saját kérdéseikhez és gondolataikhoz, a könyv különvállik alkotójától, csupán nevének védjegyét őrizve meg afölött, ami már köztulajdon.“ A nyilatkozók egyértelmű véleménye szerint ez történt Marin Preda könyvével

is, amelynek egyik-másik részmegállapításával lehet vitája az olvasónak, de amely egészében az írói tehetség és erkölcsi erő bizonyítéka. Méliusz például a Kafka- és Picasso-kérdésben polemizál Predával, XX. századi realizmusukat bizonyítva, de tudja, hogy ezért Preda nem akarja majd őt kiközösíteni; a lényegi dolgokat tekintve, egy nyelven beszélnek — Preda gazdag írói munkássága nem mond ellent sem a Sorescuénak, sem a Nichita Stănescuénak, sem a Szilágyi Domokosénak, sem a Páskándi Gézáénak. Marin Preda valamennyi könyve, köztöttük ez a publicisztikai kötet, tétéles kimondásaival is, az írói lelkiismeret példája — állítja rólok Fănuș Neagu, írótaival egyetértésben.

Preda most kötetben is közzétett publicisztikai írásai egyébként jórészt éppen a *Luceafărul* első oldalán jelentek meg, hétről hétre — Adrian Păunescu feljegyzésében. Păunescu kitűnően megtanult kérdezni, ezt már a *România literară* hasábjain elkezdett, majd új lapjában, a *Luceafărul*ban folytatott interjú-sorozatával bizonyította. A lapnak a Preda-ankétot közlő számában nem kevésbé izgalmas kérdéseket—válaszokat olvashatunk — s ennek biztosítéka, Păunescu mellett, az interjú alánya, a mai román művészeti élet egyik legizgalmasabb egyénisége: a rendező, színész, scenográfus, filmes Liviu Ciulei. Csupán néhányat idézünk interjú-végi válaszaiból: kedvenc színésze George Constantin; kedvenc hazai rendezői: Lucian Pintilie, Penciucescu, Esrig; kedvenc drámaírója Shakespeare; jelmondata: „Mindenekfölkött légy hű önmagadhoz“.

REALISTA NÉZETEK

(*Lumea*, 1971. 407.)

Edwin Glaser nemzetközi jog-szak tekintély *Statele mici și mijlocii în viața internațională — Pe marginea unor teorii în contradicție cu realitatea* (A kis és közepes nagyságrendű államok a nemzetközi életben — A valóságnak ellentmondó elméletek margójára) című tanulmányában az imperializmus gyengüléséhez vezető korszerű tendenciákról szólva kifejti: természetesen e folyamatot minden államnak illő előmozdítania, függetlenül nagyságrendjétől, társadalmi-politikai rendszerétől, hiszen végül csakis e korszerű irányzat maradéktalan érvényesülése teheti lehetővé, hogy a kis ál-

lamok a nemzetközi viszonyok tárgyából a nemzetközi élet alanyává váljanak.

A szerző a továbbiakban különböző világpolitikai szférákba tartozó államférfiak beszédeiből vett idézetekkel szemlélteti a szuverén egyenlőség alapelveinek — oly változatos — konkrét értelmezéseit. „A jelenlegi körülmények között mindegyik földrész minden államának — politikai, gazdasági és katonai erejétől függetlenül, tekintet nélkül népessége lélekszámára — nemcsak egymás mellett kell élnie, hanem aktívan együtt is kell működni mind általános síkon,

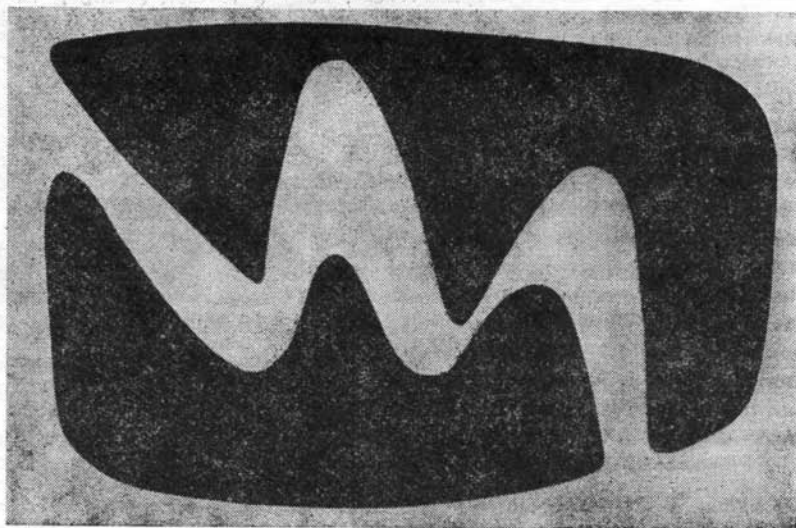
mind a kétoldali kapcsolatok keretében, s valahányszor szükségessé válik, az összes államoknak kollaborálniuk kell a jelenkori nemzetközi élet nagy kérdéseinek rendezésében, hogy megmentsék a békét, s kialakítsák a tökéletes biztonság légkörét“ (Mohammed Reza Pahlevi Aryamehr, Irán sahinsahja). „Nem ismerjük el a gazdag nemzet meg a szegény nemzet, a gyenge vagy erős nemzet fogalmát, mert ez az embernek ember által való kizsákmányolásához vezet. Az egyenlő és egyenlőjogú nemzetek törvényes rendre épülő világában, ahogyan az ENSZ Alapokmánya előírja, nem létezhetnek »cápák és szardíniák«, mert ez aláaknázná a saját védelmükre gyengén felszerelt nemzetek nemzeti szabadságát, szuverenitását és függetlenségét“ (Kenneth David Kaunda, Zambia államfője).

Edwin Glaser utal azokra a nyugati szerzőkre, akik a világ bonyolult folyamatainak figyelmes elemzéséből kiindulva sikraszállnak a „világállam“-elméletek ellen. Arnold Cranish például *Die Zukunft der Nichtatomarer* (A nukleáris fegyverekkel nem rendelkezők jövője) című könyvében a következőket írja: „Talán manapság már közelebb állunk, mint bármikor eddig, annak a korszaknak a végéhez, amelyben az államok magatartását elpusztításuk fenyegetése határozta meg, s ugyanakkor közelebb az új időkhez, amikor viszont az államok

jó egyetértésben rendezik egymáshoz fűződő viszonyaikat.“ S egy idézet Myres S. McDougal nemzetközijogi könyvéből (*International Law and Law of the Sea*): „Legtöbbször továbbra is egy nagy számú területiális közösségből összetevődő pluralista világban hiszünk, amelyben minden közösségnek egyenlő lehetősége van az autoritásra. Nem kérünk a monolitikus, centralizált szuper-államból.“

Glaser ismételtén utal arra, hogy — osztályszempontból is! — korunk parancsoló követelménye a kis és közepes nagyságrendű államok szerepének növekedése.

„Éppenséggel osztályszempontokból megítélve a jelenkori nemzetközi élet fejlődését és irányzatait, a marxizmus— leninizmus alapján elemezve ezeket az irányzatokat és jelenségeket, az imperialista politika ellen a jelenkori világ minden haladó ereje egyesítésének szükségességéből kiindulva, pártunk és kormányunk következetesen hangsúlyozza: az emberiség előtt álló nagyfotosságú problémák elfogadható megoldása elképzelhetetlen minden egyes állam intenzív részvétele nélkül a nemzetközi életben, a biztonságért és a békéért folyó harcban. Minden — nagy, közepes vagy kicsi — ország hozzájárulhat, sőt köteles hozzájárulni a problémák építő szellemben való megoldásához“ — írja befejezősül Edwin Glaser.

Pop-Silaghi Vasile grafikája